

מנחות דף כט-ב

עניין: כתרי אותיות דרבי עקיבא

מהר"ל ח"א

ואתה אל תתמה מה שאמרו כי לא ידע מרע"ה מאי קאמרי, ותאמר ח"ו כי מדריגת ר"ע היה יותר מן משה רבינו ע"ה [ח"ו] לומר כך. אבל הכל נאמר על ענין זה, שלא היה למשה רבינו ע"ה חבור אל התגין. וזה מפני כי מרע"ה השגתו בכלל התורה שהיא תורה אחת כללית, שנאמר (דברים ד') וזאת התורה והתגין הם יוצאים מן האות והוא השגה על השגה. ומשה היה מביט בהשגת התורה עצמה, ולכך במה שהיה משיג התורה בנבואה לא היה משיג עם זה השגת התגין, ואם היה משה מביט ומשיג השגת התורה בעצמה בנבואה היה משיג התגין שהם על האותיות, היה מדריגתו יותר שהיה משיג בנבואה התגין שהם על האותיות שהוא השגה מתוך השגה, וזה בודאי השגה יותר עליונה. ור"ע שלא היה משיג השגת התורה בנבואה, ולכך היה משיג התגין ג"כ שהם השגות וענין שלא היה למשה רבינו ע"ה השגה בנבואה בהשגת הדקין שהם על התורה. ולא היה דורש אותם ג"כ בלא נבואה, כי משה רבינו ע"ה לא היה דורש רק את אשר משיג בנבואה, כי בנבואה נתנה לו כל התורה.

ועוד יש לפרש, מה שהיה ר"ע מוכן אל השגות התגין שהם על האותיות, כי מרע"ה היה משיג כלל התורה, אבל התורה היא כמו דבר אחד כמו שפרשנו במסכת אבות אצל כי נר מצוה ותורה אור והתגין שעל האותיות הם השגות פרטיים היוצאים מן התיבות כמו התג על האות, ולכך לא היה מוכן משה אל דבר זה. [כין] מרע"ה כמו שהיה שקול כנגד כלל ישראל ונחשב כמו הכלל, היה השגתו בכלל, לא בתגין שהם על האותיות שהם השגות פרטיים. ור"ע היה משיג התגין, שהיה ר"ע אדם פרטי לכך היה משיג בתגין שהם על האותיות. ומ"מ היה (מתאוה) [מתמה] משה שלא נתן התורה על ידו ויהיה השגתו בכלל ובפרט, ודבר זה בודאי השגה יותר עליונה כאשר ההשגה בכלל ובפרט. והשיב לו שתוק כך עלה במחשבה, כי אין העולם הזה כדאי למדריגה זאת שיהיה המקבל מוכן שיגיע השגתו שיהיה מקבל כל התורה כולה (אחת) בכלל ובפרט וכל הפירושים אמתיים ונכונים אך [מה] שלפני זה שים לבך עליו כי הוא ברור *).

רבי צדוק – פרי צדיק כי תצא אות טו

וכמו ששמעתי מרבינו הקדוש מאיזביצא זצ"ל על מה שאמרו (ויקרא רבה ט"ז, ב') מעשה ברוכל וכו' אמר רבי ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט וכו'. אף שהרוכל הזה אמר לו רק הפסוק כצורתו לא יותר. רק שהרוכל הזה שהיה מקולקל מקודם בעסק הרכילות ועל שם זה נקרא רוכל ואחר התשובה שעשה הרגיש הוא הטעם בהפסוק הזה. וכששמע רבי ינאי הפסוק הזה ממנו הרגיש גם הוא אותו הטעם שלא יכל לידע מקודם. וכן משה רבינו ע"ה שלא קלקל מעולם לא היה יודע מה רבי עקיבא אומר שלא היה יכול להרגיש הטעם שהרגישו רבי עקיבא וחביריו כיון שלא היה לו שייכות לזה. ושמע רק כמו ששמע מסיני כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש (כמו שאמרו מגילה י"ט: ושמות רבה מ"ז, א') אבל הם שזה היה חלקם זכו להרגיש הטעם וכמו שאמרו (פסחים ק"ט, ט). המגלה דברים שכיסה עתיק יומין ומאי ניהו טעמי תורה היינו להרגיש הטעם בתורה כמו הרוכל הנזכר. כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו מנין לך אמר להם הלכה למשה מסיני היינו שרק משה רבינו היה לו הבנה וטעם בזה והמציא אותן מפלפולו בסיני מפני ענוותנותו שהיה עניו מכל האדם לכן לדבריו אי אפשר לכוון רק הוא אצלנו כהלכתא בלא טעמא. אז נתיישרה דעתו שראה שדעתו גבוה ממקום גבוה הרבה מזה וכוחו גדול ותורה שבעל פה שלו גבוה במעלה מתורה שבעל פה של רבי עקיבא שהוא רק לתקן הרוב כעס.

אך הענין דאמרו (סוטה י"ב). שמשה רבינו כשנולד נתמלא הבית כולו אורה היינו מפני שלא קלקל כלל מעולם ושורשו היה בחינת תורה שבכתב שבשעת מתן תורה היה ראוי להיות התיקון האמיתי כמו שהיה קודם פגם אדם הראשון. ואלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמישה חומשי תורה וכו' כמו שאמרו בנדרים (כ"ב:) אך אחר החטא נצרך להרוב חכמה לתקן על ידו הרוב כעס. וזה היה בלוחות אחרונות דאיתא במדרש (שמות רבה מ"ז, ד') עכשיו שנצטערת אני נותן לך שיהיה בהן מדרש הלכות ואגדות וכו'. ובגמרא (שבת פ"ז.) אמרו שהסכים הקב"ה על ידו וכו' אשר שברת יישר כוחך ששברת. והוא על פי שמוכא בתיקונים (תיקון י"ח) כח דא שכינתא עילאה דאיהו כ"ח אתון דעובדא דבראשית וכמו שאמרנו (במאמר הקודם) שזה מרמז על תורה שבעל פה שבא לתקן הרוב כעס שיתברר שכן היה מסודר ובא מששת ימי בראשית. וזהו יישר כוחך ששיג על ידי זה בחינת תורה שבעל פה. אבל באמת תורה שבעל פה של משה רבינו ע"ה הוא נצרך אף זולת התיקון לרוב כעס כמו שיתבאר.

ואיתא מהאר"י הקדוש ז"ל שרבי עקיבא היה שורש תורה שבעל פה והוא בחינת מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה ועל זה נאמר (דברים ל"ב, ב') תזל כטל אמרתי שאף שתורה שבעל פה גם כן דברי אלהים חיים מכל מקום החכם המחדש נראה לו בשעת מעשה שמחדש מעצמו וכמו טל שאינו נראה שיוורד מן השמים רק כשרואין שהארץ לחה יודעין שירד טל. והרמב"ן ז"ל

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMIPORTAL

KOLHALASHON